

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет психології

Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перинатальна психологія та психологія материнства

Освітня програма “Реабілітаційна психологія”

Спеціальність 053 “Психологія”

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від « 28 » серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Перинатальна психологія та психологія материнства
Викладач (-і)	К.психол.н., професор кафедри загальної та клінічної психології Гасюк Мирослава Богданівна
Контактний телефон викладача	0997042291
Е-mail викладача	myroslava.hassuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна/заочна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	кожний 3-й четвер місяця
2. Анотація до курсу	
<p>Основне завдання даного курсу – вивчення психології жінки у період виношування дитини та ключові періоди становлення материнства як особистісної сфери жінки, психологічна допомога сім'ї та жінці у перинатальний, неонатальний та постнатальний періоди, психологічний супровід материнства. Метою викладання дисципліни «Перинатальна психологія та психологія материнства» є розкрити особливості роботи психолога з сім'єю у період очікування дитини на новонародженості. Метою викладання дисципліни є донесення до студента теорії пренатальної психології та основ практичного застосування новітніх досліджень</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Курс "<u>Перинатальна психологія і психологія материнства</u>" є важливою складовою підготовки професійних психологів. Метою викладання дисципліни «<u>Перинатальна психологія та психологія материнства</u>» є розкрити особливості роботи психолога з сім'єю у період очікування дитини. Метою викладання дисципліни є донесення до студента теорії пренатальної психології та основ практичного застосування новітніх досліджень.</p> <p>. Завдання викладання дисципліни «<u>Перинатальна психологія та психологія материнства</u>»:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомити студента з новітніми теоретичними досягненнями у галузі перинатальної психології та психології материнства. 2. Навчити основним практичним підходам у роботі з сім'єю у період очікування дитини. 3. Навчити студента основам консультативної діяльності у перинатальних закладах. 4. Ознайомити з основними підходами у роботі з кризами становлення материнства. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			24 год. / 8 год.		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			36 год. / 12 год.		
самостійна робота			120 год. / 160 год.		
Ознаки курсу					
Семестр		Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий
4- й семестр		053 Психологія	2 курс		вибірковий
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Перинатальна психологія у світовій практиці та на теренах України. Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.	Лекція	Гасюк М. Врахування вікових особливостей породіль при наданні консультаційної допомоги психологом у перинатальному закладі // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г.	Перинатальна психологія у світовій практиці та на теренах України. Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.	Усні відповіді - 5 б Реферат, письмові повідомлення – 15б презентація, групова дискусія -15 б	1 тиждень

		<p>Шевченка. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. – Чернігів: ЧОПУ, 2006. – Вип. 41. – Том 1. – С. 53–56.</p> <p>Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Психологічна експрес-підготовка вагітних до пологів: особливості групової роботи з використанням методів арт-терапії // Актуальні проблеми практичної психології. Збірник наукових праць. – Херсон. – ПП Вишемирський В. С., 2007. – С. 231–236.</p> <p>Шевчук Г. С. Особливості</p>			
<p>Тема 2. Кризи становлення материнської сфери жінки. Становлення материнської ідентичності жінки.</p>	Лекція	<p>психологічного супроводу вагітних жінок, які виношують першу дитину: Магістерська дисертація. – Івано-Франківськ, 2007. – 174 с.</p> <p>Гасюк М. Б., Шевчук Г. С., Іщук О. Ю. Психологічні особливості емоційного стану вагітної жінки у першому триместрі вагітності (виношування першої дитини) // Збірник наукових праць: філософія, соціологія,</p>	<p>Кризи становлення материнської сфери жінки. Становлення материнської ідентичності жінки.</p> <p>Кризи становлення материнської ідентичності, «украдене материнство» - девіантна поведінка бабусі.</p> <p>«Украдене материнство» - девіантна поведінка бабусі.</p>		1-2тиждень

		<p>психологія. – Івано-Франківськ: ВЦВ ЦІТ, 2006. – Вип. 11. – Ч. 2. – С. 118–124.</p> <p>Захаров А. И. Ребенок до рождения и психотерапия последствий Консультування сім'ї: методичні поради для консультування батьків. – Ч. 2 / За ред. В. Г. Постоного. – К.: ДЦССМ, 2003. – 303 с.</p>			
Тема 3. Психологічна готовність до материнства.	Лекція	<p>Филиппова Г. Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии. – 2001. – № 2. – с. 22-36.</p> <p>Сирс У., Сирс М. В ожидании малыша. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 576с.</p>	<p>Ювенальна, зріла та пізні вагітності.</p> <p>Психологічна допомога сім'ї в період виношування дитини</p>		3тиждень
Тема 4. Підготовка вагітної жінки до пологів.	Лекція	<p>Гасюк М. Врахування вікових особливостей породіль при наданні консультаційної допомоги психологом у перинатальному закладі // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. – Чернігів: ЧОПУ, 2006. – Вип. 41. – Том 1. – С. 53–56.</p>	<p>Групові види роботи по підготовці жінки до пологів.</p> <p>Партнерські пологи, роль партнера у підготовці жінки до пологів, та у пологах.</p> <p>Типові страхи вагітної жінки. Міфи про виношування дитини.</p>		4тиждень

		<p>Ланцбург М. Е. О применении экзистенциально-гуманистического подхода в психологическом консультировании беременных женщин и молодых родителей // Журнал практического психолога. – 2003. – № 4–5.</p> <p>Ланцбург М. Е. Психологическая помощь семье в период ожидания ребенка и первого года его жизни // Психотерапия и клиническая психология: методы, обучение, организация. Материалы Российской конференции “Психотерапия и клиническая психология в общемедицинской практике”. – 26-28 мая 1999. – СПб – Иваново: Ивановская государственная медицинская академия, Российская психотерапевтическая ассоциация, 2000. – С. 313–320.</p>			
<p>Тема 5. Становлення батьківської ідентичності чоловіка. Етапи становлення батьківської ідентичності.</p>	Лекція	<p>Консультування сім'ї: методичні поради для консультування батьків. – Ч. 2 / За ред. В. Г. Постоного. – К.:</p>	Етапи становлення батьківської ідентичності		5тиждень

		ДЦССМ, 2003. – 303 с. Ланцбург М. Е. О применении экзистенциально-гуманистического подхода в психологическом консультировании беременных женщин и молодых родителей // Журнал практического психолога. – 2003. – № 4–5.			
Тема 6. Роль батька дитини у психологічному здоров'ї матері та дитини. Підготовка до партнерських пологів. Партнерські пологи.	Лекція	Максимович О. М., Постовий В. Г. Особливості виховання дітей із розлучених сімей: Навч.-методичний посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – 140 с.	Тренінг у роботі з майбутніми батьками. Технологія побудови програм психологічного супроводу вагітності.		6 тиждень
Тема 7. Перинатальні та неонатальні втрати. Консультація психолога як психологічна допомога у горі.	Лекція	Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. – М.: Академический проект; Трикста, 2004. – 464 с.	Психологічна допомога сім'ї в горі. Форми роботи з сім'єю у період виношування першої дитини. при неотатальній втраті Групи підтримки.		7 тиждень
Тема 8 Постабортний синдром. Симптоми, діагностика, допомога.	Лекція	Ланцбург М. Е. Психологическая помощь семье в период ожидания ребенка и первого года его жизни // Психотерапия и клиническая психология: методы, обучение,	Діагностика, форми та методи супроводу лікування.		8 тиждень

		<p>организация. Материалы Российской конференции “Психотерапия и клиническая психология в общемедицинской практике”. – 26-28 мая 1999. – СПб – Иваново: Ивановская государственная медицинская академия, Российская психотерапевтическая ассоциация, 2000. – С. 313–320.</p>			
<p>Тема 9 Ненормативна криза бездітності та особливості її подолання</p>	Лекція	<p>Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 319 с Филиппова Г. Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии. – 2001. – № 2. – с. 22-36. Ряплова Е. А., Коряков Я. И. Психологические аспекты подготовки молодой семьи к рождению здорового ребенка // Практическая психология, 2 том, Екатеринбург, 1999. – С. 123–138.</p>	<p>Робота з бездітною парою. Підготовка до усиновлення. Підготовка до усиновлення. Зміст та форми роботи. Особливості становлення батьківської сфери усиновлювачів Розлучення та діти у зведених сім'ях.</p>		9тиждень
<p>Тема 10 Порівняльний аналіз методологічних</p>	Лекція	<p>Филиппова Г. Г. Материнство и основные аспекты его</p>	<p>Методи дослідження вагітної та її сім'ї</p>		10 тиждень

<p>особливостей застосування методів психодіагностики у психології вагітності та материнства.</p>		<p>исследования в психологии // Вопросы психологии. – 2001. – № 2. – с. 22-36. Ряплова Е. А., Лыскина Н. И. Исследование потребности женщин в психологическом сопровождении беременности// Практическая психология, 2 том, 2000. – С. 44–56.</p>			
<p>Тема 11. Проективні методи роботи з вагітною жінкою психології. Технологія використання проективних методів роботи.</p>	<p>Лекція</p>	<p>Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Психологічна експрес-підготовка вагітних до пологів: особливості групової роботи з використанням методів арт-терапії // Актуальні проблеми практичної психології. Збірник наукових праць. – Херсон. – ПП Вишемирський В. С., 2007. – С. 231–236. Шевчук Г. С. Особливості психологічного супроводу вагітних жінок, які виношують першу дитину: Магістерська дисертація. – Івано-Франківськ, 2007. – 174 с.</p>	<p>Проективний малюнок «Мої пологи», «Моя дитина». Психотерапевтичний потенціал проективних методів роботи</p>		<p>11 тиждень</p>
<p>Тема12. . Практична діяльність психолога у перинатальних закладах</p>	<p>Лекція</p>	<p>Гасюк М., Іщук О., Шевчук Г. Використання психомалюнку для психологічної підготовки</p>	<p>Підготовка дитини до народження брата /сестри. Велика вікова різниця між</p>		<p>12 тиждень</p>

		вагітної жінки до пологів (30–40 тижні вагітності) // Психологія і суспільство. – 2006. – № 3. – С. 140–148.	дітьми, проблеми та рішення.		
Тема 13 Програма психологічної підготовки вагітної жінки до перших пологів	Лекція	Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 319 с	Внутрішня картина здоров'я вагітної жінки		13 тиждень
Тема 14. Ревність між сіблінгами. Допомога батькам у вирішенні проблеми ревності	Лекція	Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Психологічна експрес-підготовка вагітних до пологів: особливості групової роботи з використанням методів арт-терапії // Актуальні проблеми практичної психології. Збірник наукових праць. – Херсон. – ПП Вишемирський В. С., 2007. – С. 231–236. Шевчук Г. С. Особливості психологічного супроводу вагітних жінок, які виношують першу дитину: Магістерська дисертація. – Івано-Франківськ, 2007. – 174 с.	Технології побудови програм психологічного супроводу вагітності та материнства.		14 тиждень
Тема 15 Наукові дослідження у галузі перинатальної психології	Лекція		Методологія наукових досліджень у психології материнства		15 тиждень

6. Система оцінювання курсу

У результаті засвоєння дисципліни «Експериментальна психологія» студент може набрати максимально 100 балів.

T1, T2, T3, T4

Усні та письмові відповіді - 5 б

Реферат, наукове повідомлення – 15

Презентація, участь у груповій дискусії - 15 б

Тести – 10 б

T5, T6, T7, T8, T9

Усні відповіді - 5 б

Реферат, письмові повідомлення -15б

Презентація, тренінгове заняття-15б

Контрольна робота–10б

Тести – 10 б

Сумарна кількість – 100 балів.

Критерії оцінювання знань студентів:

В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни закладено такі критерії:

- 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;
- 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність засадничим основам курсу;
- 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати;
- 4) вміння творчо мислити, інтерпретувати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт») діяльності

Відтак, оцінка «**відмінно**» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем ТТС, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. Притім, знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.

Оцінка «**добре**» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем з дисципліни, які передбачені навчальною програмою. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснит и смисл може не завжди).

Оцінка «**задовільно**» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з дисципліни або ж за наявність часткових

знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.	
Вимоги до письмової роботи	<p>Перед написанням письмової роботи у форматі тестів, контрольної роботи, самоаналізу тощо студенти отримують завдання та посилання на навчально-методичну й наукову літературу для самостійної підготовки.</p> <p>Виконання індивідуальних завдань покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мисленнєві операції в опрацюванні навчального матеріалу (аналіз, порівняння, конкретизація, узагальнення, класифікація, синтез тощо), а також творчі здібності, комунікативний потенціал, здатність до самоорганізації, що виявляється у спроможності репрезентувати опрацьований матеріал.</p>
Семінарські заняття	<p>Семінарське заняття №1. Потреба в дітях. Особливості потреби в дітях у сучасній Україні.</p> <p>Семінарське заняття №2. Кризи становлення материнської сфери жінки. Становлення материнської ідентичності жінки.</p> <p>Семінарське заняття №3. Психологічна готовність до материнства. Підготовка вагітної жінки до пологів.</p> <p>Семінарське заняття №2Врахування вікових особливостей вагітної жінки у роботі з нею. Ювенальна, зріла та пізні вагітності.</p> <p>Семінарське заняття № 3Психологія вагітності. Етапи виношування дитини та психологія пологів</p> <p>Робота психолога по підготовці вагітної жінки до пологів. Криза народження</p> <p>Семінарське заняття №4 Розвиток дитини у ранньому онтогенезі і функції матері.</p> <p>Семінарське заняття №5 Перша вагітність, друга та наступні вагітності. Стосунки між сіблінгами.</p> <p>Семінарське заняття №6 Перинатальні та неональні втрати. Консультація психолога як психологічна допомога у горі.</p> <p>Семінарське заняття №6 Постабортний синдром. Діагностика, шляхи подолання.</p> <p>Семінарське заняття №8 Реалізація потреби в дітях через усиновлення чи сурогатне материнство..</p> <p>Психологічний супровід становлення родительської ідентичності усиновителів</p> <p>Семінарське заняття № 9 Девіантне материнство, проблема позбавлення материнства. Робота психолога у соціальній службі з жінками матерями.</p> <p>Семінарське заняття №10 Методи роботи перинатального психолога.</p> <p>Проективний малюнок «Мої пологи», «Моя дитина». Психотерапевтичний потенціал проєктивних методів роботи</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	
7. Політика курсу	
Політика курсу <u>Перинатальна психологія і психологія материнства</u> передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань внаслідок серйозних	

запізнень на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, які слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат, виконати творчу роботу, виконати тестові завдання). У випадку невиконання студентами вищезначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброочесності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю (у разі якщо він не відпрацює пропущені заняття і не виконає обов'язкову навчальну програму). Якщо студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 50 балів, він буде спрямований на повторне вивчення навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Авдеева Н. Н., Мещерякова С. Ю. Вы и младенец: у истоков общения. – М.: Педагогика, 1991. – 158 с.
2. Айви А. Е., Айви М. Б., Саймэк-Даунинг Л. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: практическое руководство. – М.:, 2000. – 487 с.
3. Алешина Ю. Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. – М.: Класс, 2000. – 208 с.
4. Баженова О. В., Баз Л. Л., Копыл О. А. Готовность к материнству: выделение факторов, условий психологического риска для будущего развития ребенка // Синапс. – 1993. – № 4. – с. 35–42.
5. Батьків не обирають...(проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні). – К.: А. Л. Д., 1997. – 144 с.
6. Боровикова Н. В. Боль при родах и ее подавление // Материалы 3-й межобластной научно-практической конференции “Нелекарственная терапия патологии репродуктивной системы человека”, 2001. Сборник трудов ВМА. Том 53., выпуск 4. – С. 213–221.
7. Братусь И. Как рождали в старину? // Для будущих мам. – 2004. – № 2. – С. 11–14.
8. Брутман В. И., Варга А. Я., Радионова М. С. Особенности семейного воспитания и личностные характеристики женщин, бросающих своих детей // Психология сегодня. Ежегодник Рос. психол. об-ва. – Т. 2. Вып. 4. – М., 1996. – С. 151–152.
9. Брутман В. И., Варга А. Я., Хамитова И. Ю. Предпосылки девиантного материнского поведения // Психологический журнал. – 2000. – Т.21. – №2. – С. 79–87.
10. Брутман В. И., Ениколопов С. Н., Миледина Л. В. Материнская агрессия, отказ от ребенка и репродукция циклов семейного насилия // Психология сегодня. Ежегодник Рос. психол. об-ва. – Т. 2. Вып. 4. – М., 1996. – С. 153–154.
11. Брутман В. И., Ениколопов С. Н. Попытка психологической типологии одного из вариантов девиантного поведения юных – отказа от своего ребенка // Социальная дезадаптация: Нарушения поведения у детей и подростков / Под ред. А. А. Северного. – М., 1996. – С. 142–144.
12. Брутман В. И., Панкратова М. Г., Ениколопов С. Н. Некоторые результаты обследования женщин, отказывающихся от своих новорожденных детей // Вопросы психологии. – 1994. – № 5. – С. 31–37.
13. Брутман В. И. Психологические феномены, возникающие в связи с нежеланной беременностью // Психология сегодня. Ежегодник Рос. психол. об-ва. – Т. 2. Вып. 4. – М., 1996. – С. 150–151.
14. Брутман В. И., Радионова М. С., Ениколопов Н. С. Нежеланная беременность у жертв сексуального насилия (психолого-психиатрические аспекты проблемы) // Вопросы психологии. – 1995. – № 1. – С. 33–40.
15. Брутман В. И., Радионова М. С. Формирование привязанности матери к ребенку в период беременности // Вопросы психологии. – 1997. –

№7. –

16. Васильева О. С., Могилевская Е. В. Групповая работа с беременными женщинами: социально-психологический аспект // Психологический журнал. – 2001. – том 22. – № 1. – С. 82–89.
17. Васильева В. В., Орлов В. И., Сагамонова К. Ю., Черноситов А. В. Психологические особенности женщин с бесплодием // Вопросы психологии. – № 6. – 2003. – С. 93–98.
18. Витек К. Проблемы супружеского благополучия. – М.: Прогресс, 1988. – 138 с.
19. Гасюк М. Врахування вікових особливостей породіль при наданні консультаційної допомоги психологом у перинатальному закладі // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. – Чернігів: ЧОПУ, 2006. – Вип. 41. – Том 1. – С. 53–56.
20. Гасюк М. Перспективи розвитку психології вагітності // Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич: “Коло”, 2005. – С. 301–302.
21. Гасюк М., Іщук О., Шевчук Г. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів (30–40 тижні вагітності) // Психологія і суспільство. – 2006. – № 3. – С. 140–148.
22. Гасюк М., Шевчук Г. Вагітність як нормативна криза особистості жінки // Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич: “Коло”, 2005. – С. 132–133.
23. Гасюк М. Б., Шевчук Г. С., Іщук О. Ю. Психологічні особливості емоційного стану вагітної жінки у першому триместрі вагітності (виношування першої дитини) // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: ВЦВ ЦІТ, 2006. – Вип. 11. – Ч. 2. – С. 118–124.
24. Гроф С. Холотропное сознание: Три уровня человеческого сознания и их влияние на нашу жизнь. – М.: ООО “Изд-во АСТ” и др., 2003. – 267 с.
25. Эйдемиллер Э. Г., Добряков И. В., Никольская И. М. Семейный диагноз и семейная психотерапия. Учебное пособие для врачей и психологов. Изд. 2-е, испр. и доп. – СПб.: Речь, 2006. – 352 с.
26. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В. Семейная психотерапия. – Л.: Медицина, 1989. – 192 с.
27. Життєві кризи особистості: Науково-методичний посібник: У 2 т./ В. М. Доній, Г. М. Несен, Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков та ін. – К.: ІЗМН, 1998. – Ч. 2. – 568 с.
28. Захаров А. И. Ребенок до рождения и психотерапия последствий
29. Консультування сім'ї: методичні поради для консультування батьків. – Ч. 2 / За ред. В. Г. Постового. – К.: ДЦССМ, 2003. – 303 с.
30. Корнієнко О. В. Індивідуально-психологічна діагностика при розробці програм збереження здоров'я жінок (на матеріалах кризового періоду). – Автореферат канд. дис. – К., 1994. – 26 с.
31. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. – М.: Академический проект; Трикста, 2004. – 464 с.
32. Крайг Г. Психология развития. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 992 с.
33. Ланцбург М. Е. О применении экзистенциально-гуманистического подхода в психологическом консультировании беременных женщин и молодых родителей // Журнал практического психолога. – 2003. – № 4–5.

34. Ланцбург М. Е. Психологическая помощь семье в период ожидания ребенка и первого года его жизни // Психотерапия и клиническая психология: методы, обучение, организация. Материалы Российской конференции “Психотерапия и клиническая психология в общемедицинской практике”. – 26-28 мая 1999. – СПб – Иваново: Ивановская государственная медицинская академия, Российская психотерапевтическая ассоциация, 2000. – С. 313–320.
35. Ланцбург М. Е. Раскрытие темы родов в групповой подготовке к родам в роддоме // Перинатальная психология и медицина. Сборник материалов межрегиональной конф. – СПб.: АМСУ, 2001. – С. 213–218.
36. Лосева В., Луньков А. Страхи вокруг беременности // Психологическая консультация. – 1998. – №1. – С. 21–34.
37. Максимович О. М., Постовий В. Г. Особливості виховання дітей із розлучених сімей: Навч.-методичний посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – 140 с.
38. Малкина-Пых И. Г. Семейная терапия. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
39. Мальована Ю. М. Сімейні фактори формування материнської сфери у жінок із загрозою переривання вагітності. – 19.00.04. – Медична психологія. – Автореферат канд. дис. – К. 2007. – 20 с.
40. Мид М. Культура и мир детства. – М.: Наука, 1988. – 429 с.
41. Мещерякова С. Ю. Психологическая готовность к материнству // Вопросы психологии. 2000. №5. – С. 18–27.
42. Минюрова С. А., Тетерлева Е. А. Диалогический подход к анализу смыслового переживания материнства // Вопросы психологии. – 2002. – № 4. – С. 63–75.
43. Многотомное руководство по акушерству и гинекологии / Ответств. ред. Л. С. Персианинов. – М.: МЕДГИЗ. – Т.1. – 1961. – 518 с.
44. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / За ред. проф. А. Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2003. – 184 с.
45. Мор Т., Кампанелла Т. Утопія. Місто Сонця. – К.: Дніпро, 1988. – 207 с.
46. Москалець В. П., Гасюк М. Б., Іщук О. Ю., Шевчук Г. С. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів: 30 – 40 тиждень вагітності, практичний аспект // Практична психологія і соціальна робота. – 2007. – № 12. – С.
47. Навіщо батькам ходити до школи / Упоряд. М. Голубенко. – К.: Вид. дім “Шкіл. світ”: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
48. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 464 с.
49. Общая психодиагностика / А. А. Бодалев, В. В. Столин и др. – СПб.: Изд-во “Речь”, 2002. – 440 с.
50. Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 319 с.
51. Осадько О. Технології психологічного консультивання. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
52. Пэрну Л. Я жду ребенка. – М.: Медицина, 1989. – 286 с.
53. Петрунько О. В. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків. – К.: ДЦССМ, 2004. – 80 с.
54. Повалій Л. Християнські цінності української родини: традиції і сучасність // Початкова школа. – 2005. – №2. – С. 52–54.
55. Програма формування педагогічної культури батьків / За ред. Постового В. Г. – К., 2003. – 108 с.
56. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / За ред. З. Кісарчук. – К., 1998. – 182 с.
57. Психологія життєвої кризи / Відп. ред. Т. М. Титаренко. – К.: Агропромвидав України, 1998. – 348 с.
58. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002. – Кн. 1: Система

- работы психолога с детьми разного возраста. – 384 с.; Кн. 2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. – 480 с.
59. Романова Е. С. Графические методы в практической психологии. – СПб.: Речь, 2002. – 416 с.
60. Ромек В. Г., Конторович В. А., Крукович Е. И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – СПб.: Речь, 2004. – 256 с.
61. Ряплова Е. А. Изменения в организме и психике женщины во время беременности. // Материалы 3-й межобластной научно-практической конференции “Нелекарственная терапия патологии репродуктивной системы человека”, 2001. Сборник трудов ВМА. Том 53., выпуск 4. – С. 19–37.
62. Ряплова Е. А., Коряков Я. И. Психологические аспекты подготовки молодой семьи к рождению здорового ребенка // Практическая психология, 2 том, Екатеринбург, 1999. – С. 123–138.
63. Ряплова Е. А., Лыскина Н. И. Исследование потребности женщин в психологическом сопровождении беременности // Практическая психология, 2 том, 2000. – С. 44–56.
64. Сирс У., Сирс М. В ожидании малыша. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 576с.
65. Стюарт В. Работа с образами и символами в психологическом консультировании. Пер. с англ. Н. А. Хмелик. – М.: Независимая фирма «Класс», 1998. – 376 с.
66. Таланов В. Л., Малкина-Пых И. Г. Справочник практического психолога. – СПб.: Сова, М.: ЭКСМО, 2004. – 928 с.
67. Терещенко Н. М. Статеврольова структура жіночої тілесної ідентичності. – Автореферат канд. дис. – Харків, 2003. – 19 с.
68. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
69. Тробиш Інґрід. Бути жінкою – це радість...і яка роль в цьому чоловіка. – Львів: Свічадо, 1998. – 120 с.
70. Трушкина С. В. Материнский инстинкт – что это? // Перинатальная психология и психология родительства. – 2006. – №1. – С. 42–49.
71. Трча С. Мы ждем ребенка. – Прага: Авиценум, 1987. – 207 с.
72. Учебное пособие по психологии материнства. Для факультетов: психологических, медицинских и социальной работы. – Самара: Издательский Дом БАХРАХ-М, 2003. – 784 с.
73. Филиппова Г. Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии. – 2001. – № 2. – с. 22-36.
74. Филиппова Г. Г. Материнство: сравнительно-психологический подход // Психологический журнал. – 1999. – Т. 20, № 5. – с. 81-88.
75. Филиппова Г. Г. Метод рисуночного теста в психологической работе с беременными // Исследовательский Центр Семьи и Детства РАО. Научный Центр Психического здоровья РАМН. 2005. – Вып. 6. – С. 84–98.
76. Филиппова Г.Г. Психология материнства: Учеб. пособие. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 240 с.
77. Филиппова Г.Г. Развитие ребенка в раннем онтогенезе и функции матери // Психология и психоанализ беременности: Учеб. пособие по психологии материнства/ Ред. – составитель Д. Я. Райгородский. – Самара: Изд. Дом БАХРАХ – М, 2003. – 784 с.
78. Фонтана Д. Как справиться со стрессом. – Перри Г. Как справиться с кризисом. – М., 1995. – 352 с.
79. Формування сексуальної культури молоді / Балакірева О. М. та ін. – К.: Державний ін-тут проблем сім’ї та молоді, Укр. ін-тут соціальних досліджень, 2004. – Кн. 9. – 132 с.
80. Хоментаскас Г. Т. Семья глазами ребенка. – М.: Педагогика, 1989. – 160 с.

81. Чемберлен Д. Разум вашего новорожденного ребенка / Перевод с английского. – М.: Независимая фирма «Класс», 2004. – 224 с.
82. Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Историчний аспект становлення досліджень у галузі психологічної допомоги жінці під час вагітності та народження дитини // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. – Чернігів: ЧДПУ, 2006. – Вип. 41. – Том 2. – С. 181–184.
83. Шевчук Г. С. Іщук О. Ю. Психологічна експрес-підготовка вагітних до пологів: особливості групової роботи з використанням методів арт-терапії // Актуальні проблеми практичної психології. Збірник наукових праць. – Херсон. – ПП Вишемирський В. С., 2007. – С. 231–236.
84. Шевчук Г. С. Особливості психологічного супроводу вагітних жінок, які виношують першу дитину: Магістерська дисертація. – Івано-Франківськ, 2007. – 174 с.
85. Шмурак Ю. И. Пренатальная общность // Человек. – 1993. – № 6. – с. 24-37.
86. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель – Пресс, 2000. – 512 с.
87. Ярошевский М. Г. История психологии: от античности до середины XX века. – М., 1996. – 368 с.
88. Яценко Т. С. Від тестового до психоаналітичного розуміння психомалюнку // Педагогіка і психологія. – 1995. – №2. – С. 11. – 23.
89. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с.
90. Яценко Т., Теслюк П. Особливості застосування малюнкових методик у роботі групи АСПН та у практиці онтопсихологічного дослідження: контури порівняльного аналізу // Психологія і суспільство. – 2005. – №4. – С. 131. – 135.
91. Яценко Т. С., Чобітько М. Г., Доцевич Т. І. Малюнок у психокорекційній роботі психолога-практика [на матеріалі психоаналізу комплексу тематичних малюнків]. – Черкаси: “Брама”, видавець Вовчок О. Ю., – 2003. – 216 с.
92. <http://www.psymama.ru/>

Викладач – Гасюк Мирослава Богданівна